

KÄPY - Lapsikuolemaperheet ry:n lausunto lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi STM065:00/2019

Yleiset huomiot ehdotetuista vanhempainpäiväraahajärjestelmän muutoksista:

KÄPY - Lapsikuolemaperheet ry (myöhemmin KÄPY ry) kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta kommentoida esitysluonnosta. KÄPY ry on tarjonnut tukea suomalaisille lapsikuolemaperheille valtakunnallisesti jo 30 vuoden ajan. Yhdistys edustaa kaikkia näitä perheitä kuolleen lapsen iästä ja kuolinsyystä riippumatta.

KÄPY ry:n lausunnon keskeinen sisältö:

1. Lapsikuolemaperheiden nykyisiä etuuksia ei tule perhevapaaudistuksen yhteydessä heikentää. KÄPY ry katsoo, että lapsikuolemaperheiden raskaus- ja vanhempainrahoikeuksien tulee säilyä jatkossakin vähintään saman pituisina, kuin voimassa olevassa lainsäädännössä.
2. KÄPY ry esittää 105 arkipäivän erityisvanhempainrahakautta myönnettäväksi kaikille alaikäisen lapsensa kuoleman kokeneille vanhemmille.
3. Jatkossa tulisi selvittää mahdollisuutta ottaa Suomessakin käyttöön niin kutsuttu Tanskan malli, jonka mukaisesti kaikki alaikäisen lapsensa kuoleman kokeneet vanhemmat olisivat oikeutettuja 26 viikon pituiseen suruvapaaseen.

Perhevapaaudistuksen tarkoituksena on olla positiivinen investointi, joka lisää perheiden hyvinvointia, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Uudistuksen lähtökohtana on ollut perheiden moninaisuuden huomioiminen. Lapsikuolemaperheet edustavat tätä moninaisuutta. KÄPY ry katsoo, että on kestävämpää, että nykyisessä esityksessä vanhempainvapaan pituutta lisätään elävien lasten vanhemmille, mutta lapsen kuollessa vanhempien edellytetään palaavan töihin joko heti tai hyvin pian lapsensa kuoleman jälkeen. KÄPY ry katsoo, että osana perhevapaaudistusta hallituksen tulisi etsiä ja esittää myös lapsikuolemaperheiden hyvinvointia tukevia ratkaisuja.

Lapsensa kuoleman kokeneet vanhemmat voivat jo nykyisenkin lainsäädännön puitteissa palata töihin ennen rahakauden päättymistä, mikäli heillä on tähän voimavaroja. Riittävän pitkä vanhempainvapaa, joka takaa riittävät tulot sekä ihmiselle itselleen, että perheen elättämiseen, tukee kuitenkin merkittäväällä tavalla lapsikuolemaperheiden hyvinvointia heidän sopeutuessaan odottamattomaan elämänmuutokseen.

Perustelut koskien KÄPY ry:n esitystä kaikille alaikäisen lapsensa kuoleman kokeneille vanhemmille myönnettävästä erityisvanhempainrahasta

Kun lapsi kuolee vanhempainrahakauden jälkeen eivät vanhemmat ole oikeutettuja mihinkään sellaiseen yhteiskunnan tarjoamaan tukeen, joka mahdollistaisi työstä poissaolon. Jos lapsi kuolee ennen raskausrahakauden tai vanhempainrahakauden päättymistä, on vanhempi oikeutettu raskaus- tai vanhempainrahaan vain rahakauden loppuun. Näin on myös tilanteissa, joissa rahakauden loppuun on aikaa vain muutamia päiviä.

KÄPY ry katsoo, että nykyisen lain mukaisen, tällä hetkellä vain synnyttävää vanhempaa koskevan, 105 etuuspäivän laajentaminen koskemaan kaikkia alaikäisen lapsensa menettäneitä

KÄPY - Lapsikuolemaperheet ry:n lausunto lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi STM065:00/2019

vanhempia osoittaisi yhteiskuntamme pitävän lapsikuolemaperheiden hyvinvoinnin tukemista tärkeänä ja edistäisi perheiden tosiasiallista yhdenvertaisuutta. Tämä korjaus olisi mahdollista tehdä nykyisen perhevapaauudistuksen yhteydessä.

Lisäksi KÄPY ry ehdottaa, että jatkossa selvittäisiin mahdollisuutta ottaa Suomessa käyttöön niin kutsuttu Tanskan malli, jonka mukaisesti kaikki alaikäisen lapsensa kuoleman kokeneet vanhemmat olisivat oikeutettuja 26 viikon pituiseen suruvapaaseen. Tämän vapaan käytöstä vanhemmat voisivat sopia joustavasti keskenään.

Yksityiskohtaiset perustelut

Työhön paluu lapsen kuoleman jälkeen

Joulukuussa 2019 KÄPY ry toteutti kyselyn koskien läheisensä menettäneiden työhön palaamista (n=557). Kyselyn vastaajista 60 % oli lapsensa kuoleman kokeneita vanhempia. Heistä 83 % oli ollut työstään pois vähintään kuukauden lapsen kuoleman jälkeen. Neljännes heistä (26%) palasi töihin 1–2 kuukauden kuluttua lapsensa kuolemasta. Suurin ryhmä, kolmannes (33%) vastaajista, palasi töihin vasta 3–5 kuukauden kuluttua lapsensa kuolemasta. Neljännes (24%) vastaajista palasi töihin vielä tätäkin myöhemmin.

Lapsikuolemaperheet tarvitsevat siis aikaa odottamattoman elämänmuutoksen äärellä. Aikaa tarvitaan muun muassa avun hakemiseen ja sen vastaanottamiseen, käytännön järjestelyjen hoitamiseen, perheen mahdollisten muiden lasten tukemiseen sekä työhön paluusta ja sitä tukevista toimista sopimiseen yhdessä työnantajan kanssa.

KÄPY ry huomauttaa, että vanhemmuus ja kiintymyssuhde eivät pääty lapsen kuolemaan, vaan lapsen kuolinhetkestä alkaa sopeutuminen uudenaikaiseen vanhemmuuteen. Vanhemmuuden tavoin, myös lapsen asioiden hoitaminen jatkuu lapsen kuoleman jälkeenkin. Lapsen kuolemaan liittyy esimerkiksi paljon byrokratiaa, kuten hautajaisjärjestelyjä, joiden hoitamiseksi vanhemmat tarvitsevat riittävästi aikaa ja taloudellista turvaa. KÄPY ry haluaakin huomauttaa, että vaatimus vanhemman nopeasta työhön paluusta on tässä tilanteessa täysin kohtuuton.

Ilman mahdollisuutta (erityis)vanhempainrahaan, työsuhteessa olevien vanhempien vaihtoehtoiksi näissä tilanteissa jää käytännössä joko töihin palaaminen, vaikka todellisuudessa heillä ei olisi siihen voimavaroja, tai sairausloman hakeminen, palkattoman virka- tai opintovapaan hakeminen tai kertyneiden lomapäivien käyttäminen. Edellä mainittujen lomien ja vapaiden saaminen on kuitenkin hyvin epävarmaa. Lisäksi niihin liittyy moninaisia taloudellisia kuormitustekijöitä ja epäkohtia.

Kuten hallituksen esityksen luvussa 3.1.8. todetaan, kaikki vanhemmat eivät ole työsuhteessa. KÄPY ry toteaa olevan kestävä ajatus, että vanhempien tulisi näissä tilanteissa palata aktiiviseen työnhakuun välittömästi lapsen kuoltua. Lainsäätäjän tulisi ymmärtää, että alkuvaiheen kriisissä lapsensa menettäneillä vanhemmilla ei ole tähän voimavaroja. Lisäksi KÄPY ry haluaa tuoda esiin, että näissä tilanteissa sekä yrittäjät että pätkä- ja keikkatyöläiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Esimerkiksi sairausloma on heille usein merkittävä taloudellinen riski, mutta kuitenkin ainoa vaihtoehto, jos työkykyä tai oikeutta mihinkään etuuteen vanhempainvapaan jälkeen ei ole.

KÄPY - Lapsikuolemaperheet ry:n lausunto lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi STM065:00/2019

Tämä johtaa tilanteisiin, joissa vanhempien on jatkettava työntekoa traumaattisen elämänmuutoksen keskellä. Tämä vaikeuttaa ja pitkittää vanhempien kuormitusta ja heikentää heidän hyvinvointiaan monin tavoin.

Myös opiskelijat joutuvat taloudellisesti kuormittavaan tilanteeseen lapsen kuollessa. Monilla opiskelijoilla on pienet tulot, joilla täytyy kustantaa lapsen kuolemasta aiheutuvat kulut. Opintotukea voi saada vaikka opinnot eivät edisty esimerkiksi lähimaisen kuoleman johdosta. Erityisesti korkeakouluopiskelijoille tämä kuitenkin tarkoittaa käytettävissä olevien opintotukikuukausien vähenemistä, jolloin myös opiskelijoita kannustetaan hakemaan opintotuen sijaan sairauslomaa lapsen kuoleman jälkeen. KÄPY ry huomauttaa, että lapsen kuoleman jälkeen myös opiskelijat tarvitsevat riittävän toipumisajan, jotta opintojen jatkaminen on mahdollista ilman sairausloman hakemista.

Sairauslomakäytänteisiin liittyvät ongelmat lapsikuolemaperheiden näkökulmasta:

KÄPY ry katsoo, että sairausloma ei ole ratkaisu lapsensa menettäneiden vanhempien tilanteeseen, sillä sekä Kansaneläkelaitos että työnantajat edellyttävät sairauden olemassaoloa ennen kuin sairauslomaa voidaan myöntää ja sairauspäivärahaa tai palkkaa sairausloman ajalta maksaa. Koska suru ei ole sairaus, ei surun vuoksi voida myöntää sairauslomaa. Näin ollen sureva voi saada sairauslomaa käytännössä ainoastaan mielenterveysdiagnoosilla. KÄPY ry katsoo tämän olevan lapsikuolemaperheiden eriarvoisuutta merkittävästi lisäävä ongelma.

Mikäli lääkäri kirjoittaa näissä tilanteissa diagnoosin, on se usein ICD-10 diagnoosiluokitusjärjestelmän diagnoosikoodin Z- tai F- mukainen. Tällaisen diagnoosin perusteella sairauspäivärahaa ei kuitenkaan välttämättä myönnetä, eivätkä työnantajat maksa sen perusteella myöskään sairausloma-ajan palkkaa. Toisinaan näitä diagnooseja kirjoitetaan lapsensa kuoleman kokeneille vanhemmille jopa ilman, että he edes tapaavat lääkäriä, jolloin mielenterveysdiagnoosi tulee heille jälkikäteen yllätyksenä. KÄPY ry huomauttaa, että tämä on monin tavoin pulmallista. KÄPY ry haluaa tuoda myös esiin havaintonsa siitä, että sairauslomaa tarvitaan näissä tilanteissa usein enemmän kuin monien mielenterveysdiagnoosien, kuten akuutin stressireaktion, perusteella on mahdollista antaa. Tällöin tilanne johtaa helposti masennusdiagnoosin käyttöön, vaikka kysymys ei olisikaan siitä, vaan täysin luonnollisesta reaktiosta oman lapsen kuolemaan.

Mielenterveysdiagnoosi saattaa myöhemmin esimerkiksi estää vanhempia saamasta henki- tai sairausvakuutusta tai vaikeuttaa heidän työnhakuaan (esimerkiksi lentäjillä ja lennonjohdossa työskentelevillä). Lisäksi se voi vaikeuttaa tai estää myöhemmin mahdollisen adoptioprosessin etenemistä, kuten KÄPY ry on edunvalvontatyössään havainnut. Mikäli lapsensa kuoleman kokeneet vanhemmat ovat tietoisia näistä riskeistä, he eivät välttämättä myöskään uskalla hakeutua tarvitsemansa avun piiriin.

Myöskään vuonna 2022 voimaan tuleva uusi diagnoosikoodi koskien pitkittynyttä suruhäiriötä ei tule poistamaan lapsensa äskettäin menettäneiden vanhempien sairausloman hakemiseen liittyviä ongelmia, sillä pitkittynyt suruhäiriö voidaan diagnosoida vasta, kun siihen liittyvät oireet ovat kestäneet vähintään 6 kuukauden ajan.

KÄPY ry on edunvalvontatyössään havainnut lääkäreiden väliillä olevan suurta vaihtelua siinä, miten he sairauslomaa myöntävät. Siten sairausloman saaminen on näissä tilanteissa aina epävarmaa ja

KÄPY - Lapsikuolemaperheet ry:n lausunto lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi STM065:00/2019

omiaan lisäämään lapsikuolemaperheiden eriarvoisuutta suhteessa toisiinsa. KÄPY ry huomauttaa, että sairausloman hakeminen on jo itsessään hyvin raskas prosessi lapsensa juuri menettäneille vanhemmille ja valitettavan usein vanhemmat joutuvat hakemaan sairauslomaa toistuvasti hyvin lyhyissä, jopa muutaman päivän tai viikon pätkissä, mikäli heille sitä edes myönnetään.

Kommentit raskaus- ja erityisraskausrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista:

Esityksen mukaan tilanteissa, joissa lapsi syntyy kuolleena raskausviikon 22 jälkeen, synnyttäjän raskausrahakausi lyhenisi yli kolmella viikolla nykyisestä 105 arkipäivästä. KÄPY ry vastustaa tätä esitystä.

Raskausrahakauden keskeisenä tarkoituksena on raskauden ja synnytyksen aiheuttaman ansionmenetyksen korvaaminen. Tämä korvaus mahdollistaa poissaolon töistä ja toipumisen raskauteen ja synnytykseen liittyvistä fysiologisista muutoksista. KÄPY ry huomauttaa, että nämä muutokset koskettavat synnyttäjiä myös silloin, kun lapsi syntyy kuolleena. Siksi riittävän pitkän toipumisajan turvaaminen synnyttäjille on välttämätöntä myös näissä tilanteissa. Samalla se turvaa synnyttäjille heidän tarvitsemansa ajan avun hakemiseen ja vastaanottamiseen, kuolleen lapsen asioiden hoitamiseen sekä perheen muiden mahdollisten lasten tukemiseen. Tästä johtuen KÄPY ry esittää raskausrahakautta koskeviin pykäliin seuraavaa muotoilua: Jos lapsi syntyy kuolleena tai kuolee synnytyksen jälkeen, on synnyttävällä vanhemmalla oikeus raskaus- ja vanhempainrahaan yhtäjaksoisesti 105 arkipäivältä.

Kommentit vanhempainrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista:

Hallituksen esityksen mukaan kuolleena syntyvän lapsen toisen vanhemman oikeus vanhempainrahaan (nyk. isyysraha) heikkenisi 18 päivästä 12 päivään ilman perusteluja. KÄPY ry vastustaa tätä esitystä.

Perhevapaaudistuksella halutaan vahvistaa ajatusta tasa-arvoisesta vanhemmuudesta ja vanhemmille tarkoitettuja vapaita on lisätty. Tämä ei kuitenkaan toteudu lapsikuolemaperheiden kohdalla. Nykyinen 18 päivääkin on liian lyhyt aika sopeutua lapsen kuolemaan. Se on myös huomattavasti lyhyempi kuin aika, johon synnyttänyt vanhempi on oikeutettu. Perheen toinen vanhempi tarvitsee niin ikään riittävän pitkän vapaan sekä oman psyykkisen toipumisensa vuoksi, että huolehtiakseen perheen mahdollisista muista lapsista ja tukeakseen juuri synnyttänyttä vanhempaa hänen toipuessaan sekä synnytyksestä, että lapsen kuolemasta. Kuten hallituksen esityksessäänkin todetaan, lapsen kuollessa vanhempainvapaan aikana on kohtuullista varata vanhemmille aikaa käytännön järjestelyihin ja esimerkiksi vapaista sopimiseen työnantajan kanssa. KÄPY ry kuitenkin katsoo, että nykyisen esityksen mukainen 12 päivää on aivan liian lyhyt aika tähän.

KÄPY ry pitää erittäin valitettavana, ettei myöskään vanhempainvapaalla lapsensa menettäneiden oikeuksia vapaaseen ole nyt käsillä olevassa esityksessä lisätty. Tämä korjaus olisi vielä mahdollista tehdä. KÄPY ry esittääkin 105 arkipäivän erityisvanhempainrahakautta myönnettäväksi kaikille

KÄPY - Lapsikuolemaperheet ry:n lausunto lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi STM065:00/2019

alaikäisen lapsensa kuoleman kokeneille vanhemmille. Tämä muutos selkeyttäisi kaikkien lapsikuolemaperheiden tilannetta ja merkittäväällä tavalla tukisi heidän hyvinvointiaan. Lisäksi KÄPY ry huomauttaa, että myös monikkoperheiden vanhemmat tarvitsevat toipumisaikaa laps(i)ensa kuoleman jälkeen. Vaikka yksi tai useampi monikkolapsista jäisikin eloon, tulisi myös monikkoperheiden vanhempien olla laps(i)en kuollessa oikeutettuja 105 arkipäivän erityisvanhempainrahaan.

Vanhempainpäivärahoja koskevan luvun 9 mukaan vanhempainrahan edellytyksenä olisi vanhemmuus ja huoltajuus sekä lapsen tosiasiallinen hoitaminen vanhempainrahakauden aikana. Lapsikuolemaperheiden kohdalla lapsen hoitaminen ei voi olla vanhempainrahan saamisen edellytys. KÄPY ry korostaa, että lapsen kuolemasta huolimatta vanhemmuus ja lapsen asioiden hoitaminen yhä jatkuu edellyttäen vanhemmilta sekä aikaa, että muita resursseja. On tärkeää, että lainsäätäjät ymmärtää ja ottaa tämän huomioon lakiesityksen jatkovalmistelussa.

Luvussa 9 todetaan myös, että vanhempainrahan saamisen edellytyksenä olisi vanhemmuuden tunnustaminen joko etukäteen, ennen lapsen syntymää neuvolassa tai lastenvalvojan luona taikka lapsen syntymän jälkeen lastenvalvojan luona. Vanhemmuuden vahvistamisprosessissa kuluu muutamia viikkoja lapsen syntymästä laskettuna. KÄPY ry korostaa, että lapsikuolemaperheiden kohdalla vanhemmuuden tunnustaminen ja vahvistaminen eivät voi olla vanhempainrahan saamisen edellytyksenä, mikäli lapsi on kuollut ennen vanhemmuuden tunnustamista ja vahvistamista.

Taloudelliset vaikutukset:

Lapsikuolemaperheitä koskevilla leikkauksilla ei saataisi aikaan säästöjä. Yhteiskunnalle tulee päinvastoin kalliimmaksi, jos vanhemmat joutuvat hakemaan sairauslomaa pahimmillaan alle viikon pätkissä. Alle 18-vuotiaita lapsia kuolee vuosittain yhteensä noin 400 ja heistä kuolleena syntyneitä lapsia on alle 200, joten KÄPY ry:n esitysten kustannusvaikutukset yhteiskunnalle ovat pienet.

Vaikutukset kotitalouksiin:

Perhevapaaudistuksessa on huomioitava ja varmistettava, ettei kuolleen lapsen vanhempien taloudellinen eriarvoisuus lisääny. Lapsen kuolema vaikuttaa pitkäaikaisesti vanhempien ansiotuloihin. Suomalaisesta rekisteriaineistosta tehdyssä työmarkkinatulemien tutkimuksessa (Costa-Ramón2020 <https://anacostaramon.github.io/papers/JMP.pdf>, s. 15-17, s. 41) havaittiin, että naisilla ansiotulot laskevat merkittävästi lapsen kuoleman jälkeen, ollen alimmillaan kolme vuotta lapsen kuoleman jälkeen. Miehillä tulojen kehitys lapsen kuoleman jälkeen on samansuuntainen kuin naisilla, vaikkakin lievempi.

Vaikutukset yrityksiin:

Hallituksen esityksessä kohdassa 5.2.3.4. Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään kerrotaan mahdollisista vaikutuksista vanhempainvapaiden pitämiseen useassa jaksossa. KÄPY ry huomauttaa, että samat vaikutukset liittyvät myös useiden lyhyiden, perättäisten sairauslomien pitämiseen, mikäli kuolleen lapsen vanhemmat eivät ole oikeutettuja riittävän pitkään (erityis)vanhempainvapaaseen ja ovat pakotettuja sairausloman hakemiseen:

KÄPY - Lapsikuolemaperheet ry:n lausunto lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi STM065:00/2019

Pätkittäisten sairauslomien hakeminen kuormittaa työnantajia muun muassa sijaisjärjestelyjen hoitamista hankaloittaen.

Sijaisen rekrytointi- ja perehdytyskustannukset ovat sitä suuremmat, mitä lyhyemmästä sijaisuudesta on kyse: jos vanhempi on useampia lyhyitä jaksoja sairauslomalla, ei välttämättä voida käyttää samaa sijaista, jolloin kustannuksia aiheutuu jokaista sairauslomajaksoa varten tehtävästä sijaisen rekrytoinnista erikseen.

Vanhemman lyhyet sairauslomajaksot kuormittavat muuta työyhteisöä enemmän kuin pidemmät yhdenjaksoiset vapaat, jos muille työntekijöille jaetaan sairauslomalla olevan työtehtäviä. Kuormitus voi vaikuttaa muiden työntekijöiden työhyvinvointiin ja jaksamiseen.

Useammat sairauslomajaksot voivat lisätä määräaikaisten työsopimussuhteiden käyttöä ja heikentää sijaisina olevien työntekijöiden asemaa siten, että määräaikaisuudet ovat lyhyempiä.

Työnantajan kannalta sijaisten saaminen kutakin lyhyempää sairauslomajaksoa varten voi olla vaikeampaa kuin pidempiä sijaisuuksia varten. Erityisesti tämä koskee työvoimapulasta kärsiviä aloja, syrjäseutuja sekä aloja, joilla edellytetään tiettyä pätevyyttä.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan:

KÄPY ry:n esittämä kuolleen lapsen vanhemmalle myönnettävä 105 arkipäivän erityisvanhempainrahakausi kuormittaisi palvelujärjestelmää vähemmän kuin peräkkäisten sairauslomien hakeminen.

Muut yhteiskunnalliset vaikutukset:

KÄPY ry muistuttaa, että on inhimillisen hyvinvointiyhteiskunnan merkki, että lapsikuolemaperheitä tuetaan riittävässä määrin ja heidän tarpeistaan käsin. Tälle kohderyhmälle suunnattu erityisvanhempainraha olisi erinomainen keino tähän. Alkuvaiheen tuella edistetään tärkeällä tavalla lapsikuolemaperheiden hyvinvointia sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä.

Lausuntokierroksella olleen esityksen vanhempainvapaan heikennykset kuolleen lapsen vanhempien kohdalla olisivat toteutuessaan ikävä viesti yhteiskunnalta, että heikossa asemassa olevat vanhemmat asetetaan entistä eriarvoisempaan asemaan suhteessa muihin vanhempiin.

Vaikutukset lapsiin ja perheisiin:

KÄPY ry muistuttaa, että lapsikuolemaperheiden kohdalla alkuvaiheen tuki yhteiskunnalta ja palvelujärjestelmältä vaikuttaa kokonaisvaltaisesti koko perheen hyvinvointiin. Vanhempien hyvinvointi vaikuttaa myös perheen elävien lasten hyvinvointiin. Lausuntokierroksella olevan esityksen heikennykset eivät vaikuttaisi kielteisesti pelkästään lapsensa menettäneiden vanhempien, vaan myös heidän muiden lastensa hyvinvointiin. Lisäämällä riskiä toimeentulon epävarmuudesta kriisin hetkellä, hallituksen esittämät heikennykset saattaisivat vaikuttaa kielteisesti myös vanhempien väliseen suhteeseen.

KÄPY - Lapsikuolemaperheet ry:n lausunto lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi STM065:00/2019

Vaikutukset yhdenvertaisuuteen:

KÄPY ry katsoo, että on kestävämpää, että nykyisessä esityksessä vanhempainvapaan pituutta lisätään elävien lasten vanhemmille, mutta lapsen kuollessa vanhempien edellytetään palaavan töihin joko heti tai hyvin pian lapsensa kuoleman jälkeen. Tämä lähtökohta ei tue tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistämisen tavoitetta, sillä lapsikuolemaperheet ovat tilanteensa vuoksi haavoittuvassa asemassa oleva ryhmä.

Sairausloman hakemiseen ja saamiseen liittyvät epäkohdat ja sairausloman saamisen epävarmuus lisää lapsikuolemaperheiden eriarvoisuutta suhteessa toisiinsa. Erityisvanhempainraha kohtelisi kaikkia lapsikuolemaperheitä keskenään yhdenvertaisesti eikä asettaisi heitä erilaiseen asemaan riippuen sairausloman saamisesta tai siitä, milloin lapsi kuolee ja minkä ikäinen hän on.

Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään:

KÄPY ry huomauttaa, että työttömyyden todennäköisyys kasvaa sekä naisilla että miehillä lapsen kuoleman jälkeen (Costa-Ramón2020 <https://anacostaramon.github.io/papers/JMP.pdf>, s. 15-17, s. 41). Hallituksen tulisi perhevapaa uudistuksessa ottaa huomioon tämä työmarkkinatulemien ongelma ja varmistaa, että tuleva perhevapaa uudistus ei entisestään heikennä näiden vanhempien tilannetta.

Perhevapaa uudistuksella voitaisiin, niin haluttaessa, tukea kaikkien perheiden mahdollisuutta toimeentuloon myös kriisin keskellä, jolloin työelämään paluu olisi hallittua ja sekä työntekijän että työnantajan kannalta kestävä.